

ROZSTANIE (38) *sb n*

rozstanie (19), **rostantie** (19); rozstanie *OpecŻywSandR, RejWiz, BudBib, SkarŻyw, GórnTroas* (2), *LatHar* (5), *WujNT*; rostantie *OpecŻyw* (2), *BartBydg* (2), *LibMal, Mącz* (9); rozstanie : rostantie *BibRadz* (2:1), *BielKron* (3:2), *GrzegŚm* (1:1), *Calep* (1:1).

rozł- (16), rosł- (2), rołł- (1).

o oraz a jasne; -é (3) *OpecŻywSandR, Calep, GórnTroas*, -e (1) *OpecŻyw*.

sg *N* rozstanie (18); -é (3), -e (1), -(e) (14). ◊ *G* rozstania (5). ◊ *A* rozstani(e) (4). ◊ *I* rozstani(e)m (1). ◊ *L* rozstaniu (8). ◊ *pl* *L* rozstaniach (2); -ach (1) *Mącz*, -äch (1) *BudBib*.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*

1. *Zaprzestanie bycia z kimś lub z czymś; abitio, divortium Mącz* [w tym: czyje (10) – *pron poss* (7), *G sb i pron* (2), *ai* (1)] (20) : *Abitio, Odeście/ Roftanie. Mącz* 104c, 488a.

a. *Rozejście się w różne strony, oddalenie się od siebie* [w tym: z kim (4)] (9) : *Smutné a bolefné fyna božégo z fwą matką roftanije. OpecŻyw* 88; [Jezus] *Przyšfedl ze dwunáfcie apoštolmi do Ieruzalem/ aby tam s nimi [...] wieczérzál/ [...] A to przeto vczynil/ [...] aby w fwym ciełefnym roftaniu z fwyymi apoštolny/ niéktoré znamię milofierdziá ijm vkázal OpecŻyw* 89v; *OpecŻywSandR nlb* 3v; *Rzekł žalofnie mlódyeniec/ ách moy miły pánie/ Niešzczéfnéšz moie bédzye s tobá to rošftanie. RejWiz* 184v; *LEch brát Czechow [...] z wielkim pláczem á rzewnošciá rołthał fie fnim/ gdzie go plákał pošpolity człowiek/ žaluiác bráckiego roftánia BielKron* 318, 414v [3 r.]; *Wšpomni ná šmutne rošftanie/ Z Synem miłym pošegnánie LatHar* 497.

b. *Oddalenie się z jakiegoś miejsca [z czym]* (3) : *Iuž/ iuž všlyšzym trábę ná wšiadánié/ Náłzé z brzegámi hnet bédzie rozftánié. GórnTroas* 68, 55.

Przen (1) :

Wyrażenie: »z światem rozstanie« = *zostanie pustelnikiem* (1): [šw. *Abramiusz*] *trafiwšzy ná iedną cháłupkę álbo Celle bliško miáftá/ ktora mu pokoy obiecowała/ wniewy fie zátáił: ná fwoie z światem y iego zábáwami rozftanie. SkarŻyw* 234.

c. *Śmierć* [w tym: z czym (4)] (6) :

Wyrażenia: [»z ciałem rostantie«: *Gdy iuž baczył Krol šwiéty [tj. Stefan, król węgierski] bliške fwe z ciałem rostantie [!]/ wiedzác o bliškim šwiécie w niebowzięcia przeczyłtey dziewice prošil/ y vprošil/ áby w iey dzień chwalebny iego rozłáczenie było. SkarŻyw* 784 (*Linde s.v. rozstać się*).]

»czas rozstania« = *tempus resolutionis PolAnt* (2): *Iáko y Páweł [...] iáfnie mowi ták: iuž ia bywam ofiárowan y iuž nádchódi čas rošftánia mego GrzegŚm* 12, 37; [*BibRadz* 2.Tim 4/6] [*zawsze przekład tego samego tekstu*].

»rozstanie z światem« [*šzyk* 3:1] (4): *Prošzę cię [Panie] [...] zmiłuy fie nádemną/ przy rozftánium moim z tym światem LatHar* 299; *Przyczyń fie [šw. Wojciechu] ábyšmy po rozftánium z tym światem/ z tobá y ze wšzytkimi Šwiétyymi byli LatHar* 417, 8, 311.

2. *Miejsce, w którym drogi rozchodzą się w różne strony, rozdroże; bivium BartBydg, Mącz, Calep, Cn; compitum, divortium Mącz, Cn; quadrivium, trivium Mącz, Cn; divorticulum BartBydg; gruma Cn* (18) : *Divorticulum, flexus viarum, ubi una via divertit ab alia quasi diversa via, rosthanye BartBydg* 44, 20; *Trivium, Roftanie/ mieyfce zwłáfczá gdzie fie trzi drógi fchodzą. Mącz* 466a; *Calep* 132a.

[*W połączeniu szeregowym*: Bo oni [*heretycy*] gdy vmárłego wyprowadzaią/ wyprowadzaią go ná roftanie/ ná pułtynie/ ná pole/ ná gory *WerWiz O2.*]

Wyrażenia: »czworodrożne rostanie« (1): *Quadrivium*, Gdzie sie cztery drogi schodzą/ czworodrożne roftanie. *Mącz 335b.*

»rozstanie drog(i)« = *caput viae, compita viarum PolAnt; exitus viarum Vulg; divortium viarum Cn* [szyk 9:2] (11): A Krol Bábiloński ftanie miedzy rozftaniem dwu drog [in *bivio*] ízukaiąc wiefczby *BibRadz Ez 21/21, Matth 22/9; Compitum Roftanie dróg/ Gdzie sie wiele dróg schodzi. Mącz 62b; Trivium, Trzech dróg roftanie/ trzidroże. Mącz 492d, 488a, 492d; Calep 883a; WujNT Matth 22/9. Cf* »na rozstaniu drog(i)«.

Wyrażenie przyimkowe: »na rozstaniu« (5): (*nagł*) Anna Pawliczka [...] *recognovit* (–) Íłch dzyączyą [...] ona zadufzywłchi wpyałchek v gory ná roftanyu zagrzebla *LibMal 1549/148v.*

~*Wyrażenie*: »na rozstaniu drog(i)« (3): *obiedwie [drogi] niech wychodzą z ziemie iedney Obierz miełce/ á obierz ie ná rozftaniu drogi mieyłkiey [caput viae civitatis elige]. BibRadz Ez 21/19; Thámár gdy fłyżalá iz żona Iudowi vmárłá Sur/ zrzuciłá wdowie odzyenie/ á wdzyalá ine podobne k niewiáltam íwowlnym/ y fiadłá ná roftaniu dwu drog/ gdzye miał íść Iudá do owiec ftrzyżenia *BielKron 20; Cippus, Górká nieyáka/ [...] Też słup ná roftaniách dróg vkázuiąc drógę. Mącz 54b; [Ná włzythkich roftaniách drog [Ad omne caput viae] pobudowałás kaplice/ á odmieniłás fliczność íwą w przemierzłość BibRadz Ez 16/25 (Linde); Volck 111].**

W przen (1):

Szereg: »przy drodze i na rozstaniu« (1): *IZali nie mądrość woła/ á roftropność wydawa głos íwoy? Ná wierzchu moglił/ przy drodze/ y ná rozłłaniach [!] [supra viam: in loco semitarum] ftanéłá. BudBib Prov 8/2.~*

Synonimy: 1. *odeście, rozeście, rozłłączenie*; 2. *rostaj, rozchod, rozchodzenie, rozdrogi, rozeście.*

Cf **ROZSTAĆ SIĘ, ROZSTAŃ**